

پیش بسوی صنعتی شدن با درآمدهای نفتی

۲ تیر ۱۴۰۱ ساعت ۱۹:۱۶

از زمانی که نفت نقش عمده را به عهده گرفت، کشاورزی به حال خود گذاشته شد تا باز هم بیشتر عقب مانده و از زمان اصلاحات ارضی اخذ مالیات از کشاورزی کاهش یافت، اما نفت یک دارائی تمام شدنی است و عدم کارآیی کشاورزی باعث شده است که درآمد نفت هم به ناچار سهم بیشتری از مازاد را تأمین کند

یکی از علل عدم موفقیت حکومت پهلوی در عرصه کشاورزی و اصلاحات ارضی، توجه بیش از اندازه به نفت و درآمدهای آن بود. این موضوع تأثیر بسزایی بر روند صنعتی شدن داشت و مشکلاتی را در عرصه کشاورزی نیز ایجاد کرد. «راه متعارف صنعتی شدن یک کشور در حال توسعه این است که مازاد لازم را از کشاورزی، اخذ مالیات، تصرف اجباری مواد غذایی و غیره تأمین کند. مثلاً ژاپن ۸۰ درصد عواید دولتی خود را در دهه‌های ۱۸۰۰ و ۱۸۹۰ که اوج صنعتی شدن مقدماتی‌اش بود، از مالیات کشاورزی تأمین می‌کرد. توجه مشابهی را هم در روسیه و هم در چین می‌توان مشاهده کرد که یکی از حادترین مناقشات سیاسی در داخل احزاب کمونیست شان همانا میزان دوشیدن از بخش کشاورزی بود. ذکر اینکه نفت، ایران را از تولید مازاد خود در بخش کشاورزی معاف کرده بسیار متداول است، اما این بدان معنی نیست که کشاورزی در تأمین مازاد برای صنعتی شدن نقشی نباید داشته باشند. کشاورزی در دوره رضاخان بواقع ۲۰ درصد درآمد دولت را تأمین می‌کرد و همین به وی کمک کرد تا صنعتی کردن محدود دهه ۱۹۳۰ را عملی سازد. از زمانی که نفت نقش عمده را به عهده گرفت، کشاورزی به حال خود گذاشته شد تا باز هم بیشتر عقب مانده و از زمان اصلاحات ارضی اخذ مالیات از کشاورزی کاهش یافت، اما نفت یک دارائی تمام شدنی است و عدم کارآیی کشاورزی باعث شده است که درآمد نفت هم به ناچار سهم بیشتری از مازاد را تأمین کند و هم اینکه اکنون هزینه واردات مواد غذایی را نیز بر عهده گیرد. در رأس همه اینها این واقعیت قرار دارد که کشاورزی برای توسعه خود نیز باید مازادی تولید کند. در واقع امر در دهه ۱۹۶۰ کیسه کشاورزی تهی بود و تنها در دهه ۱۹۷۰ و در برنامه پنجم بود که وجوه قابل ملاحظه‌ای در دسترس آن قرار گرفت. جریان کنونی از بخش روستائی به بخش صنعتی نیست، بلکه از دولت بسوی بخش کشاورزی است، این وضع با توجه به وجود درآمد نفت به خودی خود، مطلوب نیست.»

منبع: فرد هالیدی، ایران، دیکتاتوری و توسعه، ترجمه محسن یلفانی و علی طلوع، تهران، انتشارات علم، ۱۳۵۸، صص ۱۲۲-۱۲۳

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/48773/نفتی-در-آمدهای-شدن-صنعتی-پسوی-پیش/>